

1970

KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

6.

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

MEGHÍVÓ A TÁRSULAT RENDEZVÉNYEIRE

1970. október - november havi rendezvények

- október 16. Dr. URBÁN ALADÁR - Dr. VIRÁGH ELEMÉR
18 óra Rádióaktivitás mérése barlangban
Vitaülés
(Budapest, V., Szabadság tér 17. Technika Háza I. em.
Magyar Hidrológiai Társulat előadóterme)
- október 26. KOVÁCSNÉ, PUTZ GIZELLA:
18 óra A Baradla külső-belső nyelőinek valamint forrásainak kapcsolata és vizsgálata
(Budapest, VIII. Kun Béla tér 2. I. em. ELTE
Földrajzi Tanszékének Lóczy-terme)
- november 16. Dr. JÁNOSSY DÉNES
18 óra Az asztramosi őslénytani ásatások eredménye
- november 30. KÓSA ATTILA
18 óra Tanulmányuton Észak-Amerikában
(diavetítéssel)
(Budapest, VIII. Kun Béla tér 2. I. em. ELTE
Földrajzi Tanszékének Lóczy Terme)

A Társulat Elnöksége 1970. október 1-én ülést tartott, ahol megvitatták a Társulat 1971. évi költségvetésének tervezetét. - Elfogadták azt a javaslatot, hogy a Társulat 1971-re tudományos-, dokumentációs- és fotópályázatot ír ki. - A főtitkár beszámolt arról, hogy a Nehézipari Minisztérium a Társulat gazdasági felügyeletét 1970. végéig látja el. Ismertette a Titkárság szeptember 11-i ülésén a Társulat őszi-téli programjára kidolgozott javaslatokat. - Az Elnökség úgy döntött, hogy külön ülésen foglalkozik a MTESZ-re vonatkozó párthatározatból fakadó feladatainkkal. - Dr. Láng Sándor elnök bejelentette, hogy a Nemzetközi Földrajzi Unió 1971 augusztusában Magyarországon Európai Regionális Konferenciát tart, melyet a Magyar Földrajzi Társaság rendez. A konferencia kapcsán karsztos szimpóziumra is sor kerül, melynek rendezésében való részvételre Társulatunkat is felkérték. Az elnök javaslatára bizottság alakult a program kidolgozására és megvitatására. - Az elnökség elfogadta a Vár-barlang kiállítás propagálására készített plakát tervet és javasolta annak kinyomtatását. - Utolsó napirendi pontként megvitatták a tervezett szpeleokartográfiai kiállítás megrendezésének lehetőségeit és úgy döntöttek, hogy a kiállítást 1971. tavaszára tűzik ki.

A Titkárság 1970. szeptember 11-én ülést tartott, ahol megvitatták a Társulat 1970. utolsó negyedévének programját.

A Társulat Dokumentációs Bizottsága 1970. szeptember 30-án megtartott ülésén a felállítandó barlangkataszter ügyével foglalkozott.

AMERIKAI TANULMÁNYUTON

Részletek dr. Balázs Dénes V. sz. beszámolójából

Ecuádorból jövet, másfél ezer kilométeres autóbusszutazás után 1970. február 1-én megérkeztem Peru fővárosába, Limába. Lehangelő volt ez a tengerparti ut; a Peru-i vagy Humboldt-áramlás hatására a pacifikus parti övezet kietlen sivatag; szürke ködtömeg, "Garua" nehezedik a tájra és az emberi települések néhány kisebb oázisra, nyomoruságos parti halásztelepülésekre korlátozódnak. Maga Lima is egy óriási oázisváros, kopár félsivatagi környezettel, zsúfoltsággal és vízellátási gondokkal.

Felvettem a kapcsolatot a perui Földrajzi Társasággal; annak titkára Garcia Rosell geológus, baráti eszmecserére fogadott lakásán. Ő szervezte meg az elmúlt évben az első jelentősebb perui tudományos barlangkutató expedíciót a Palcamayo közelében lévő Huagapo-barlangba. Alkalmam nyílt a találkozó során az expedíció teljes dokumentációját kézirat formájában áttanulmányozni. A barlang 3520 m tszf. magasságban nyílik és kb. 1 km hosszú patakos szakaszát térképezték fel.

Az eddigiekhez hasonlóan Peruba is teljes Ny-K-i szelvényben kívántam megismerkedni az Andok láncolataival, a sivatagos "costa"-tól az Amazonas-Ucayali dzsungelvilágáig. Limából vonattal folytattam utamat kelet felé, Oroya irányába. Ez a Föld legmagasabbra felkuszó, normál nyomtávu vasutja, 66 alagut, 59 viadukt és 22 "cikkak" menet jelzi a vasutépítés nehézségeit. A pálya legmagasabb pontja a Ticlio és Galera közötti alagutban 4781 m, - a rosszul lett utasok részére minden vagonban oxigén belélegző-készülékek állnak rendelkezésre. - Oroya vidéke 4-5 000 m magasságban húzódó nyílt karsztvidék, bányatelepekkel és pásztorkodó, primitív indián lakossággal.

Utam a gazdag Chanchamayo-völgybe vezetett. A következő napokban több száz kilométeres utat tehettem meg az Ucayali mellékfolyói mellett, megismerkedve az ottani természeti viszonyokkal, a betelepült kolónusok és az egyre keletebbre visszaszoruló campa indiánok küzdelmes életével.

A Peruba látogató geográfus sem hagyhatja ki programjából a délamerikai kontinens legnagyobb kulturtörténelmi nevezetességét, az inkák hajdani fővárosát, Cuzcot. Hoszsu és küzdelmes ut vezetett oda La Mercedből. Belecseppentem az esős évszakba és ilyenkor a 4-5000 m magasságban, meredek laza kőzetekbe vágott, egy nyomtávu utakat a hegyomlások, az iszapáradatok hol itt, hol ott teszik járhatatlanná, sőt teljesen meg is semmisítik. Ingajáratokkal, helyenként derékig vízben és iszapban gázolva, egy hét alatt sikerült elérni Cuzco városát. Az itteni romok és a város megtekintése után felkerestem az inkák utolsó települését, a festői környezetben, magas gránithegy tetején épült Machu-Picchu-t, amelynek őserdőbe temetkezett romjait csak 1911-ben fedezték fel. A nagy élményt követő hideg éjszakát egy kis barlangba huzódva vészeltem át a romok között.

Cuzcoból továbbutazva, átkeltem az 5486 m magasságban huzódó völgyi vízvázalstón és leereszkedtem a Föld legmagasabban fekvő hajózható tavához, a Titicacatóhoz. Ennek nyugati partja mentén, 1970. február 16-án sétáltam át a tavat lecsapoló Desaguadero-folyó hidján, bucsut véve ezzel Perutól és a tulparton már bolíviai földre léptem.

Tanulmányutam idejének elhuzódása csak egy jelentősebb bolíviai terepbejárást tett lehetővé. Autó busszal a Titicaca-tó Bolíviához tartozó délnyugati partvidékére utaztam és ott három napos gyalogtura keretében gyarapítottam ismereteimet a tó hidrográfiai viszonyainak és a környezet morfológiai jelenségeinek tanulmányozása révén. Sok felvételen örökítettem meg a partvidéken élő, primitív gazdálkodást folytató, jórészt pásztorkodó (lámát, juhót tartó) indiánok életét.

Visszatértem a fővárosba és onnan vonattal folytattam utamat DNY felé. Oruro városkán áthaladva, érintettem a Titicaca testvér-tavát, a 3691 m magas vízszintű Lago Poopo-t, majd megkerülve Oyuni sós pusztáit, 1970. február 24-én Chiguana mellett keltem át a hatodik Andok-ország, Chile területére.

Ujabb fontos adalékok a Tornai -Alsóhegy karszthidrográfiájához

A Tornai -Alsóhegy nagy fennsíkjának déli oldalába mélyed a Szádvár kupjától keletre húzódó Bába -völgy, amelynek hosszában víznyelők sorakoznak. Ezek közül a 2. sz. víznyelőnek a Borz -forrással való összefüggését 1959-ben mutattam ki, ez a vízfestés valószínűsítette az 1. és 5. sz. víznyelőknek ugyanezen rendszerhez való tartozását is. A 3. sz. víznyelőbe 1969 tavaszán betáplált fluoreszcein az Acskó -forrásban látott napvilágot.

A jelentéktelen vizgyűjtőterületű, de kb. 30 m mélységig feltárt, tágas, függőleges, zsombolyszerű Bábavölgyi 4. sz. víznyelőbarlang kisebb mennyiségű fluoreszcein-nel történt többszöri megfestése eddig eredménytelen maradt.

Az Alsóhegy gondos földtani térképezése során megállapítottam, hogy a Bábavölgyi 4. sz. -víznyelő és a tőle mindössze 750 m-re lévő Acskó -forrás, valamint az 1200 m-re fakadó Borz -forrás között vízzáró alsótriász kőzetpászták húzódnak, ezért a víznyelőnek ezen források hidrográfiai rendszeréhez való tartozása kizárható. Ezt a megállapítást alátámasztották a korábbi kisebb fluoreszceines vízfestések is, amelyek során betáplált 1-2 kg fluoreszceinnek a közeli forrásokban feltétlenül markánsan jelentkeznie kellett volna. Földtani térképezésem adatai szerint a víznyelőnek a kb. 4 km távolságra lévő Torna -völgyi nagy karsztforrások valamelyikével, a szerkezeti adatok szerint mindenekelőtt a volt Réti -malom melletti Kösörű -forrással való összefüggése látszott valószínűnek, de nem lehetett kizárni a nyelőtől 3400 m-re fakadó Bódva -völgyi Vecsem -forrással való összefüggést sem.

A Bába -völgyi 4. sz. -víznyelő újabb megfestését VITUKI tervmunka keretében 1970. augusztus 14-én 11 órakor hajtottam végre 120 liter kb. 10-15 %-os fluoreszcein oldat, tehát 12-18 kg -nyi szilárd fluoreszcein felhasználásával.

A festék után, a különben inaktív víznyelőbe, kb. 36 m³ vizet öntöttünk be, amelyet tartálykocsi szállított augusztus 14-15-16-án a helyszínre.

Az Alsóhegy déli lábánál fakadó források közül a Vecsem-forrást, valamint óvatosságból az Acskó- és Borz-forrásokat figyeltük a festés napjától egy hétig naponta három, a második héten naponta kettő, azt követően pedig naponta egy ízben. A források figyelését, illetve a vizmintavételt a Vörös Meteor barlangkutatói végezték. A vizminták műszeres ellenőrzése a VITUKI Jósvafői Kutatóállomásának laboratóriumában történt.

A Torna-völgyi forrásokat a jabloncai határban fakadó Galyaszögi-forrástól a görgei határban lévő Zsamany-kutig másnapoként magam kerestem fel, a közbülső napokon a források figyelését szlovákiai munkatársak végezték.

A Bába-völgyi 4. sz. -viznyelőbe augusztus 14-én 11 órakor betáplált fluoreszcein szeptember 8-án délután a Torna-völgyi Köszörü-forrásban és a hozzá tartozó Andród-kerti-árvi-forrásban jelentkezett. Megjelenésének ideje elég pontosan rögzíthető, mert a Köszörü-forrásban szeptember 8-án déli 12 órakor még nem volt látható és ugyanaznap délután 17 órakor Jakab Sándor szlovákiai hidrológus a fluoreszcein jellegzetes smaragdzöld színét a forrásban már rendkívül erőteljesen észlelte.

A festett víz a légvonalban 3,9 km-es földalatti utat több mint 24 nap alatt tette meg, óránként - a légvonal távolsághoz viszonyítva - alig több mint 6,7 m-t haladt. A festéket egyre halványabban, de még szeptember 24-én is észlelni lehetett.

A vízfestés tehát igazolta azt a MTESZ-ben és a stuttgarti speleológiai kongresszuson tartott korábbi előadásaimban ismertetett, vízföldtani alapokon nyugvó feltevésemet, hogy az Alsóhegy nagy fennsíkjának nyugati felére lehulló csapadékvizek még a fennsík déli, magyarországi oldaláról is az északi, Torna-völgyi forrásokban látnak napvilágot.

Dr. Dénes György

Ujabb őslénytani ásatások az Esztramoson

A tornaszentandrási Esztramos-hegyen az elmúlt év folyamán két egykori barlangki-töltésben gazdag csontanyagot találtunk. Mint arról mult évben a Tájékoztatóban már beszámoltam akkor egy, új rágcsálónemzetség került elő, mely Európaszerte unikum (a hegyről kapta az Estramomys simplex elnevezést).

Az idén július 20-tól augusztus 10-ig folytattunk ugyanott egy diákcsoporttal ásatást és ennek folyamán először a tavaly megkezdett ún. 3-as lelőhely anyagát 9 szintben bontottuk le, hogy eldöntsük, vajon a lerakódás ideje alatt bekövetkeztek-e olyan éghajlati átalakulások, melyek az állatvilág összetételének százalékos változását is maguk után vonták. Ennek a több ezer darabból álló anyagnak az értékelése csak hosszabb idő után lehetséges.

Figyelmünket az idén elsősorban arra a hatalmas hasadékra összpontosítottuk, mely az Esztramos-hegy hosszában jelenleg több mint 400 m hosszúságban követhető és mélyen a hegy belsejébe hatol. Az elmúlt évben a sötétvörös kitöltést tartalmazó néhol a 4 m-es szélességet is elérő hasadékban kormeghatározásra alkalmas csontanyagot nem sikerült felfedeznünk. Az idén a hasadék különböző részeinek újbóli gondos átvizsgálása folyamán végre sikerült egy ponton egy rendkívüli csontfeldusulásra bukkannunk. Az egész anyagot (kb. 2-3 mázsa) leszállítottuk a Bódvához és 0,5 mm-es szitákon átszapoltuk, majd kiválogattuk. Benne növényi magvak (Celtis) mellett igen gazdag aprógerinces-állattársaság csontmaradványai mutatkoztak. Békák, kígyók, teknősök, madarak mellett a kormeghatározás szempontjából annyira fontos cickányok, mókusok, pelék, egerek, hörcsögök nagyszámu képviselői kerültek elő.

A ma főleg trópusi repülőmókusok és egyes csigák leletei viszont többek közt a mai-nál jóval melegebb éghajlati viszonyokra engednek következtetni. Már a munka folyamán feltűnt, hogy a pockok teljesen hiányoznak az anyagból, ami pedig ilyen gazdag leletek esetén véletlen nem lehet. A pockok ugyanis minden olyan jégkorszaki (pleisztocén) üledékben, ahol apró emlősök egyáltalán előfordulnak, uralkodó elemek. A pockok ősei sorában nyilvántartott hörcsög-szerű rágcsálók viszont (Baranomyia-k) jelen vannak, s ezek azt igazolják, hogy hatalmas hasadék kitöltések kora a pliocén felső szakasza, mintegy 3-4 millió éves. Egyébként a pliocénnek ebből a szakaszából eddig Európában aprógerinces faunát nem ismertünk. Ez minden-

esetre azt is jelenti, hogy az Esztramos-hegyen végighuzódó legnagyobb hasadék a pliocén második fele előtt keletkezett.

Dr. Jánosy Dénes

Az ÉPFU Barlangkutató-Csoportja az évenként többször rövidebb időtartamu kutatások mellett az idén is megtartotta két hetes nyári táborát, Aggteleken illetve Jós-vafőn. Bár a rendkívül magas vizállás a Münnich-uti járat aktivitását szokatlanul hosszúra nyújtotta és így annak kutatását ez évben idáig lehetetlenné tette, a csoport az egyéb felsőszintű munkahelyeken folytatta a feltárást, valamint a vízfestéseket a barlang hidrológiai összefüggéseinek felderítésére. E munkákról a Társulat októberi előadói ülésén részletes beszámolót adunk.

A festések során fény derült arra, hogy a Münnich-utnak erőteljesen fejlődő, fokozódó aktivitású felszíni víznyelője van, a Baradla-völgy harmadik (utolsó) tőrében. Ennek bontását megkezdtük és mintegy 3 méter mélységben nagy, tisztára mosott kőtömbök között vezet az ut lefelé. A víznyelő kibontását folytatjuk. A vízfolyásban a festést követő 24 óra múlva jelent meg a festék. A víznyelő a kutatási ponttól, tehát a járat torkolatától légvonalban mintegy 800 méterre van.

Tavasszal megfestettük a Zomborlyuk-víznyelőt, kis vízhozam mellett és a torkolattól a tetarátáig mért szakaszon 10 m/1,5 perc vízsebesség mellett. A festés eredményét a torkolatnál első ízben 9,5 másodizben 8 óra hosszáig figyeltük folyamatosan. A torkolatnál (a főágban) egyáltalán nem észleltük a jelzett vizet. Bár a vízsebesség és a Törökmecset-ág telítettsége nem indokolja ezt, mégis a festést meg kell ismételni, mert ha a Zombor-lyuk nem a Törökmecset-ág víznyelője, rendkívül érdekes egyéb összefüggések lehetségesek.

Tovább folytattuk az Olympos felsőszintű járatának bontását, valamint a Morea-hegy és környezetének felderítését.

Végül, folytattuk a barlang kutatástörténetének felderítését.

Kovács Györgyné

Ujabb eredményes szifonátuszás a Baradla-Alsóbarlangban

A Vörös Meteor Könnyűbuvár barlangkutató csoport a Baradla-Alsóbarlangban az 1969 tavaszán átuszott szifont ez év augusztusi kutatótáboráé során áttörte. Így lehetővé vált a tavaly feltárt barlangszakasz végét lezáró következő szifon átuszásának megkísérlése. Erre szeptember 21-22-én került sor. Előbb Horváth Győző, majd Gigor László usztak át könnyűbuvár felszereléssel a kb. 20 m hosszú szifonon, melynek közepe táján egy méternyi átmérőjű légteres felboltozódás van. A szifon mennyezete - megítélésünk szerint - a legmélyebb ponton sem nyulik 2 m-nél mélyebben a vízbe.

Az átuszott szifon mögött kb. 50 m hosszú, 4-5 m széles, 2-3 m magas folyosószakasz tárult fel, melynek végét omlás zárja le. Az omladék kőtömbjei közül csurog a barlangi patak vize és az ujonnan feltárt folyosóban az átuszott szifonig erodált sziklamederben folyik, amelyre néhol agyagos sóderhordalékot terített.

Az Alsóbarlang hossza tehát munkánk nyomán újabb 70 m-rel növekedett.

A vállalkozás előkészítésében és végrehajtásában Baross Gábor és dr. Dénes György nyújtottak segítséget. Az akciót megkönnyítette a Kérdő Péter által készített telefonkészülék.

Horváth Győző

A VITUKI Barlangkutató Csoport augusztus 15-31 között kutatótáborát szervezett a Nagyoldali-zsomboly bontására. A táborban felváltva 7-15 fő dolgozott. A tulajdonképpeni feltáró munka csak a műszaki feltételek biztosítása után kezdődött meg. A csörlőállás, kihúzó kötélpálya, ácsolat kiépítése után lehetőség nyílt az anyag felszínre való kiszállítására. A barlangban a feltáró munka csak folyamatos ducolással lehetséges, ami jelentősen lelassítja az előrehaladást. A feltárás a járat teljes keresztmetszetében folyik, mely lefelé haladva egyre bővül. Ujabb nagyobb volumenű feltárást ez év novemberére és 1971 nyarára tervezünk.

Sohár István

A Vörös Meteor Vass Imre és Tektonik Barlangkutató Csoportjai 1970. augusztus
14-28 között 10 fővel kutatótábort létesítettek Bódvaszilas határában, hogy a Vecsem-
forrás bontásához szükséges kb. 25 méter hosszú csillepályát felépítsék.

Ezzel egyidőben mindkét csoport résztvett a Bába-völgyi 4. -viznyelő megfestésében
és az ezt követő forrás-figyelésekben.

A kutatótábor ideje alatt Bencze Gábor az alapvető kötél és hágcsókezelést, mászó
technikát oktatta a tábor résztvevőinek.

Csernavölgyi L. - Vid Ö.

A Vörös Meteor Diogenes Barlangkutató Csoportja a nyári kutatótáborát Scholtz
Ferenc vezetésével, 12 fő résztvevővel a Bükkben illetve az Aggteleki-karsztvidéken
rendezte meg.

Az Istvánlápai-viznyelőbarlangban létesített 3 napos földalatti tábor során 150 m
mélységig a csapadékvíz leszivárgásának idejét mértük, klimatológiai észlelést
és bakteriológiai gyűjtést végeztünk.

A Béke-barlang 1968-ban feltárt kis mellékágát felmértük. A munkát erősen hátrál-
tatta a magas vízszint.

A mellékág 41,1 m hosszú, aktiv vízfolyásos, több szifonnal. Vége felső, ismert
járathoz csatlakozik.

A tábor végén résztvettünk a Vecsem-forrasi csillepálya kiépítésében.

Thieme Andor

A Ferencvárosi Természetbarát Sportkör Barlangkutató Szakosztályának nyári
kutatótáborát 23 fő részvételével az Égerszög-Teresztenye között lévő karsztos
területen augusztus 1-16 között rendeztük meg.

A teresztenyei forrásrendszer viznyelőinek megtekintése után több új lehetőség
is kínálkozott a kutatásra, ugyanis a Vizetes-nyelőtől nyugatra elhelyezkedő
töbör sorban három nagyobb beszakadást találtunk. Kutató aknákat létesítettünk,
de kb. 2 illetve 4 m-es mélység után mindhárom viznyelő bontását befejeztük.

A munkát a veszettárpási munkahelyünkön folytattuk. Az akna ácsolatainak ellenőrzése és megerősítése után nem a kanyargós vízfolyás útját követtük, hanem a függőleges aknát mélyítettük tovább. A tábor ideje alatt kb. 6 m-t haladtunk lefelé, így a jelenlegi végpont a felszíntől 15 méter mélységben található.

Az égerszögi Szabadság-barlangban térképeztünk, a környék forrásaiból és viznyelőkéből vizmintákat vettünk, valamint a mikroklímára vonatkozó meteorológiai méréseket végeztünk. Ezen adatok kiértékelése folyamatban van.

Frecska József

A Marcel Loubens Szakosztály július 18. és augusztus 3. között tartotta táborát. Létrástetőn két hétig átlag 13 fő, az Istállós-kő és Szállásórház közötti területen pedig 8 fő egy hétig dolgozott.

A létrástetői tábor fő munkaerejét a Létrási-vizesbarlangban a kutatást gátló Dög-szifon kibontása kötötte le. Sikertült ezt az akadályt majdnem teljesen elhárítanunk. Ezzel párhuzamosan szelvényeztünk a barlang Dög-szifon előtti részeiben.

Megfestettük a Speizi I. -barlangba befolyó patakot és figyelemmel kísértük a Szinva- és Garadna-völgyi, valamint a Szepessy-barlangban található forrásokat. A festés eddig nem járt eredménnyel.

A másik tábor az Istállós-kő környéki nagy töbröket vizsgálta át. Kézi furóval több helyen 4-5 m-es lyukat mélyítettünk, s így sikerült az egyik töbör oldalában egy kb. 5 m \emptyset , agyaggal eltömődött kúrtót találnunk. A tábor ideje alatt 2 x 1 m-es szelvénnel 3 méterig tudtunk lehatolni tömör agyagban. A környéken végzett bontások eredménytelennek bizonyultak.

A Szakosztály jelenleg a Szepessy- és Létrási-vizesbarlang összes mellékágának felmérésén és a teljes térkép elkészítésén fáradozik.

Majoros Zsuzsanna

A "Szpeleológia" Barlangkutató Csoport eredményesen zárta az 1970. évi nyarat. A vizsgálatokat nem táborok alkalmával, hanem folyamatos megfigyelésekkel végeztük el.

Befejeztük a három éve tartó kataszterezési munkát a Kevély-hegycsoport területén. Az adatok rendezése és feldolgozása ez év őszén készül el.

Egy hónapos vizkémiai vizsgálatot végeztünk a jósvafői Nagy-Tohonya forráson. Sikerült kimutatni az árvíz levonulásának egyes jellemző kémiai tulajdonságait.

Létrás-tetőn a Tuskós-viznyelőben az Egri Tanárképző Főiskola segítségével egy hetes termisztoros hőmérsékletmérést végeztünk. Az adatok alapján szerkesztett függőleges izoterma térképek a barlangok bejárati szakaszának klímájára sok bizonyító értékű adatot adtak.

Kétszer egy hetes bükki terepbejárásunk alkalmával meglátogattuk a létrástetői barlangokat és feltérképeztük a Tarkői-barlangot.

Kordos László

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport ez évi kutatótáborát az előző évekhez hasonlóan a Tési-fennsíkron szervezte meg, augusztus 1-20 között.

A tábor munkája három fő részből tevődött össze: feltáró kutatás, automatikus távmérőrendszer kiépítése, a kutatóház belső átrendezése.

Feltáró kutatást a Táblahegyi-barlangban (Csószpusztai-barlang) és az T-14-es kataszteri számú viznyelőben végeztünk.

Kutatótáborunk gerincét az automatikus távmérőrendszer kiépítése alkotta. Kihúztuk a mérővezetékét a kutatóállomás és a Kőbánya-forrás, illetve a Siska-kut-forrás között. A Kőbánya-forrástól megindult az állandó vízhozamregisztrálás.

Megteremtettük a többi paraméter mérésének lehetőségét, valamint bekapcsoltuk a rendszerbe az I-43-as kataszteri számú viznyelő-barlangot, ahol mikroklimatológiai méréseket ohajtottunk végezni.

A kutatóállomás elektromos laboratóriumát átalakítottuk, hogy a távmérő rendszert megfelelően ki tudjuk építeni.

Pék József

A tatabányai Vértes László-barlang felfedezése

A Tatabányai Szénbányák Karszt- és Barlangkutató Csoportjának néhány tagja június 27-én áthatolt a 11-es számmal jelölt víznyelő addig járhatatlanul szűk felső szakaszán és feltárta a Dél-Gerecse jelenlegi legnagyobb barlangját.

A sikeres feltárást hosszú, fáradságos kutatómunka előzte meg. Dr. Gerber Pál hidrógeológus vezetésével a korábbi években feltérképezett minegy 30 víznyelő közül elsőként a 11-es víznyelőnél kezdődött meg a kutatás. A Tatabányai Szénbányák Központi Irodái Szakszervezeti Bizottságának anyagi támogatásával 1969. februárjában megalakult kutatócsoport egyik brigádja már május elején munkához látott, azonban a nyelő felső szakaszának megbontása után az agyagba ágyazott egyre nagyobb mészkőtömbök között nehezen haladt a bontás. Nem sikerült a nyelő járatát megtalálni, így ideiglenesen befejeződött itt a munka. A kutatás folytatása egy szerencsés véletlennek köszönhető, ami végül az eredményre vezetett.

1970. május 16-án két kutatótársunk zuhogó esőben a 11-es víznyelő környékén tartózkodott és keskeny völgyben lefolyó vizet a nyelő mellé épített terelőgát segítségével a víznyelőbe vezette. A lezuduló nagymennyiségű viz láthatóvá tette a vízvezető járat folytatását és lényegesen megkönnyítette a további bontást. Minden erőnket a járat bővítésére összpontosítottuk. A felszíntől számított 5 m mélységben az első kisebb kb. 1,5 m hosszú, 1 m széles és 1 m magas üregből június 27-én délelőtt 9 órakor végre sikerült tovább haladnunk és szinte komolyabb akadály nélkül az egyre tágabb termeken át lejutottunk a majdnem 100 m mélyen található utolsó terem alját elzáró agyagdugóig.

Már az első lehatolás folyamán megállapítható volt, hogy az egész barlangrendszerben tiszta, oxigéndús a levegő, élénk a légmozgás még a legmélyebben fekvő helyeken is. A szűk járatok további bővítése után telefonkapcsolatot építettünk ki a felszín és az alsó terem között. Műszeres felmérés alapján a járatrendszer összhossza 98,7 méter, a felső 1-es számú terem hossza 6,1 m, szélessége 4 m, magassága 18 m; a 2-es sz. terem hossza 6 m, szélessége 2 m, magassága 12 m; a 3-as terem hosszúsága 5 m, szélessége 3 m, magassága pedig 15 m. Az egész barlang felépítésében megfigyelhető egy ÉNY-DK irányú törésvonal, amelynek mentén a rendkívül mértékben összetöredezett mészkőtörmeléken és sziklákon át a lefolyó víz kifejthette romboló és oldó hatását.

A feltárásban résztvevő kutatók közül lelkes, kitartó munkájukért különösen Sas helyi László, Szőke Gábor és Mayer Vendel tagtársunkat illeti külön dicséret.

Barlangkutató Csoportunk a felfedezett barlangot megemlékezésül a fáradhatatlan kutatóról és tudósról Vértess László-barlangnak nevezte el.

Jáki Rezső

FIGYELEM!

KARSZTSZIMPÓZIUM ANGLIÁBAN

A Nemzetközi Szpeleológiai Unió Karszterőzió Bizottsága 1971. szeptember 6-16 között a karsztdenutáció elméleti és gyakorlati kérdéseiről szimpóziumot rendez.

Az ideiglenes program:

1. előadások Oxfordban 1971. szeptember 6-7.
2. terepbejárások Angliában 1971. szeptember 8-11.
3. terepbejárások Írországban 1971. szeptember 12-16.

Az 1. és 2. pont várható költsége mintegy 100 US dollár, a 3. pont szerinti terepbejárások kiadása kb. 75 US dollár.

A szimpóziumra 1970. december 1-ig lehet jelentkezni, ugyanezen időre be kell fizetni előzetesen 25 dollárt.

Bővebb tájékoztató és jelentkezési lap kapható a következő címen:

M. M. Sweeting

School of GEOGRAPHY
MANSFIELD ROAD,
OXFORD. ENGLAND

Belső használatra!

Kiadja: MTESZ Magyar Karszt- és Barlangkutató
Társulat (Bp. VI. Gorkij fasor 46-48.)

Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és
Székely Kinga

Készült: 600 példányban
6411-MTESZ HNy. Bp.